SVOBODA — СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 54. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 22, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 22-го БЕРЕЗНЯ 1990 Ч. 54. РІК XCVII

УСКТ ПЕРЕЙМЕНУВАЛОСЬ НА ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ ПОЛЬЩІ

Джерзі Сіті, Н.Дж. — Події на Сході Европи мають безпосередній вплив на український народ. З одного боку посилюється національно-визвольна боротьба в Україні, а з другого — відкриваються перспективи для вільного національно-культурного, економічного та політичного життя українських національних меншостей в країнах Східньої Европи.

У днях 24-25-го лютого у Варшаві відбувся надзвичайний з'їзд Українського Суспільно-Культурного Товариства (УСКТ). Завданням з'їзду було відродження товариства на нових засадах, виведення його з шляху вузької культурно-освітньої діяльности на шлях суспільно-політичної праці.

У з'їзді взяло участь понад 200 осіб, серед яких були делегати УСКТ, гості з України, представники української діяспори, польського уряду та польських політичних, суспільних й громадських організацій, а також представники інших національностей.

На з'їзді виступив із привітальним словом від Президії Секретаріяту Світового Конгресу Вільних Українців (СКВУ) Аскольд Лозинський. Роман Шупер привітав учасників з'їзду від Центрального Представництва Української Еміграції у Німеччині (ЦПУЕН). На нарадах був присутній також д-р Володимир Мокрий, єдиний українець-член сойму в Польщі.

З'їзд став форумом обговорення наболілих питань, визначився своєю спрямованістю у майбутнє, сконсолідував здорові суспільні сили української громадськости в Польщі. Це відбилося не тільки на ряді прийнятих з'їздом документів, як програмової декларації з'їзду, звернення з'їзду до української громади в Польщі, до України, до української діяспори, до польського суспільства, але також й передусім на зміні статуту і самої назви товариства на Об'єднання Українців Польщі.

До новообраного Головного правління Об'єднання Українців Польщі під головуванням Юрія Рейта ввійшли представники молодшого покоління як запорука оновлення динамічної діяльности. Крім того обрано Головну раду ОУП, до якої ввійшло 37 членів.

У програмовій декларації з'їзду сказано: „... Наше найвище добро — українська тотожність, скріплена спадщиною поколінь, вона — основа всіх наших починів... Наша мета — злагода і приязнь рівноправних народів, рівних одна одній національних груп. ...Наша ціль — збереження надбань мислі і культури українського народу та дальший їх всебічний розвиток у всьому багатстві реґіонів і різновиді світоглядів".

В Інституті ім. В. Липинського відбудеться конференція

Філядельфія. — У Східньоевропейському Дослідному Інституті ім. В. Липинського відбудеться наукова конференція про „Сучасний стан української історичної науки в УССР".

Сесія перша буде в год. 11-та — 1-ша, доповіді: д-р Іван Курас, академік і секретар, відділення історії, філософії і права Академії Наук УССР — „Сталін і Україна"; д-р Іван Ладивір, учений секретар, відділення історії, філософії і права Академії Наук УССР — „Нові дослідження історії Академії Наук УССР".

Сесія друга в год. 2-га — 4-та „Стан історичної науки в УССР": вступні зауваження — І. Курас і І. Ладивір: коментатор — Ярослав Пеленський, президент СЕДІ. Відтак відбудеться дискусія.

Конференція відбудеться в суботу, 24-го березня, в будинку інституту, 469 Фламінґо вул., Філядельфія, тел.: (215) 482-7111.

У. Мазуркевич покаже цікаві відеозаписи з України

Філядельфія. — Уляна Мазуркевич, голова Комітету Оборони Людських і Національних Прав України, повернувшись минулого тижня з довшої поїздки в Україну, покаже цікаві відеозаписи в неділю, 25-го березня, в год. 6-ій вечора в УОК-Центрі.

У. Мазуркевич також розповість про свої зустрічі з представниками НРУП, з депутатами-опозиціонерами, які відбували свої наради в Москві, та про хід виборів першої рунди.

Фундація надасть стипендії студентам Мишиґену

Дітройт. — Фундація Українсько-Американського Осередку знову проголошує надання стипендій і датків на 1990 рік.

Стипендії будуть надані лише студентам, які же є в університеті, або учням середніх шкіл, яких прийнято в університети. Студенти мусять брати приписану кількість курсів для отримання першого університетського ступня. Кандидатам на вищі університетські ступні стипендій не дається. Стипендії будуть признані лише тим, які відповідять вимогам фундації, а саме: фінансова потреба, оцінки в науці і праця в громаді. Кандидати мусять бути українського походження і мешкати в стейті Мишиґен.

Датки будуть надані організаціям, які працюють на користь української громади, осідок яких є в стейті Мишиґен і які докажуть потребу фінансової допомоги.

Щоби отримати потрібні аплікації і докладніші інформації слід звертатися на адресу: Stephen Wichar, 39182 Aynsley Ave., Mt. Clemens, Mich. 48044. Всі виповнені аплікації і інші документи мусять бути переслані до 11-го червня.

ФЕСТИВАЛЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Ню Йорк. — Український Інститут Америки, концертова серія „Музика в Інституті", влаштовує фестиваль сучасної української музики, який відбудеться в суботу, 24-го березня, о год. 8-ій вечора в Алліс Таллі Голл, Лінкольн Центр. У фестивалі візьмуть участь світової слави музики: Олег Криса — скрипка, струнний квартет ім. Лисенка, Юліяна Осінчук — фортепіян, Олександер Слободяник — фортепіян, Марія Чайківська — челльо, Тетяна Чекіна — фортепіян. В програмі фестивалю звучатимуть твори Станковича, Сильвестрова, Лятошинського, Губи. Струнний квартет ім. Лисенка та Марія Чайківська дебютуватимуть в ЗСА. Квитки в ціні 25, 18 та 10 дол. можна набути в касі Алліс Таллі Голл.

Президія Секретаріяту СКВУ відбула ширше засідання

Торонто (СКВУ). — В п'ятницю і суботу, 9-го і 10-го лютого, відбулося чергове пленарне засідання Президії Секретаріяту СКВУ, на якому обговорено діяльність Президії і Бюра СКВУ. В засіданні взяли участь також Блаженніший Максим Германюк від УКЦ.

На засіданні звітували президент СКВУ Юрій Шимко зі своїх відвідин українських поселень з Бразилії, Арґентині і Параґваю і ствердив необхідність приділити для Бразилії і Арґентини фінансову допомогу з уваги на економічну кризу. Пленарне засідання одобрило пропозицію президента і схвалило на потреби тих країн асиґнувати суму до 50,000 дол., на якісь конкретні проєкти, якщо на них будуть предложені належні кошториси.

Президія заслухала звіт генерального секретаря Василя Вериги з його поїздки по Европі, в якому він підкреслив, що українці в Польщі також знаходяться в економічній кризі і фактично при сучасній зміні уряду і взагалі системи державного ладу, не відомо чого можна очікувати. Єдине в Польщі Українське Суспільно-Культурне Товариство (УСКТ) зі своїм пресовим органом „Наше Слово" знаходиться в стадії очікування невідомого завтра. Свобода слова і друку дає кращі можливості розвитку української спільноти в Польщі, але господарська криза загрожує припиненню всякої діяльности. Корисним явищем є те, що в наслідок зміни суспільного ладу в Польщі та відвідин Генерального Секретаря, УСКТ запросило офіційно президента СКВУ на свій з'їзд 24-25-го лютого.

З фінансового звіту В. Кирилюка видно, що бюджет СКВУ визначений на 500,000 дол. перевиконано на 47,241.71 дол. Але сталося це тільки завдяки щед-рій підтримці Централі Українських Кооператив Америки яка передала Президії СКВУ 113,000 дол. в грудні 1989 року. Багато організацій ще й досі не вирівняло своїх членських вкладок за 1989 рік.

Великі труднощі існують із опікою над втікачами з Польщі та інших східньоевропейських країн, які перебувають в Австрії й Німеччині. Велику допомогу в тій ділянці виявила Суспільна Служба Українців Канади.

Травнева акція в минулому році, як звітував д-р Микола Кушпета, давно закінчена, але покищо не всі місцевості розрахувалися з неї. В кожному разі минулого року вона була більш успішна, як будь-коли перед тим і дала поверх 115,000 дол.

За Комісію дослідів голоду звітував В. Кирилюк, який ствердив, що вона закінчила свою працю і остаточний документ уже є узгіднений усіми суддями, має 57 сторін машинопису і мав бути готовий до 1-го лютого ц.р. Тільки ще дрібні технічні причини зумовили його припізнення.

Всі перевірені кошти цієї комісії по день 9-го лютого ц.р. виносять 710,406 дол., не враховуючи коштів канцелярії СКВУ.

Передбачаються ще деякі кошти у зв'язку з пресовою конференцією, чи конференціями з нагоди опублікування кінцевого документу, а також і видання його окремою книжкою. Під сучасну пору Комісія документів голоду має ще 131,120 дол. боргу в чотирьох різних фінансових установах і тому звертається до української спільноти з проханням допомогти сплатити ті борги.

Обширні звіти зі своєї діяльности зложили КПЛ, за яку звітувала О. Ковальська, СКВОР — І. Винницька, Світову Раду Суспільної Служби — З. Дуда, за Екологічну комісію — д-р Ю. Курис, за Чорнобильську комісію д-р О. Данкович, за Комісію Декади Української Родини — О. Соколик, за Наукову раду — д-р В. Омельченко, за Раду Культури — д-р Б. Стебельський, за Комісію Національних Прав — д-р Є. Рослицький і за Олімпійську Комісію — В. Соколик.

Між іншим, на пропозицію Іроїди Винницької з рамени СКВОР Президія, беручи до уваги жалюгідний стан української мови в Україні і у діяспорі, схвалила проголосити Декаду Української Мови, тобто 1990 — 1999.

Одночасно схвалено також клич СКВУ на 1990 рік, який вживатиметься у травневій акції 1990 року, а саме — „1990 — Рік Української Єдности", бо власне єдність акції в сучасних процесах в Україні є передумовою успіху.

Президія Секретаріяту вирішила підтримати акцію допомоги Товариству При-

(Закінчення на стор. 3)

Газета повідомила про заяву НРУП

Київ. — Орган Спілки Письменників України, газета „Літературна Україна" з 8-го березня опублікувала заклик Народного Руху України до членів та дов всіх громадян України, в якому пропонується створити нову партію на базі програми і статуту НРУП. Як сказано у зверненні, останній Пленум ЦК КПУ продемонстрував, що відродити Україну волею консервативної більшости членів ЦК КПУ неможливо. Не можна також покладатися на фальшиві обіцянки „оновленої федерації", як неможливо далі „працювати на імперського молоха".

Виходячи з цього, автори пропонують скликати надзвичайний з'їзд НРУП, щоб виробити концепцію політичної партії, яка могла б взяти на себе відповідальність за долю народів, що населяють Україну, та передусім українського народу.

Диктат однієї партії, твердять автори, був і залишається основою командно-адміністративної системи. Демократія немислима без політичного плюралізму та без усунення монополії Компартії на владу. Комуністична партія повинна нести відповідальність за скоєні нею злочини і за голод 1932-33 років, за розстріли, депортації, екологічну руйнацію та економічний занепад.

Але в Компартії, зауважують автори звернення, є здорові сили, які прагнуть вивести республіку з кризи. Та великодержавна спрямованість не дозволить цього зробити. Якщо й далі існуватиме єдина партія з єдиним центром для всіх народів СССР, то ці народи й надалі не будуть вільними. Отже Компартія України може існувати лише поруч з іншими партіями і користуватись рівними правами. Крім того, Компартія України не повинна бути керованою з Москви. А щоб такого становища досягти, необхідно демонтувати командно-адміністративну систему і створити інші партії.

Звернення підписали: Галина Антонюк, Юрій Бадзьо, Микола Бідзеля, Олександер Бураковсьий, Степан Вовк, Вячеслав Чорновіл, Сергій Головатий, Михайло Горинь, Віталій Дончик, Іван Драч, Дмитро Захарук, Павло Кислий, Сергій Конєв, Роман Лубківський, Левко Лук'яненко, Володимир Мулява, Дмитро Павличко, Лариса Скорик, Петро Таланчук, Віктор Терен, Борис Тимошенко, Володимир Яворівський

ПОЧИНАЄТЬСЯ ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ ЗСА

Джерзі Сіті, Н.Дж. — В неділю, 1-го квітня, в ЗСА відбудеться 21-ий загальнокрайовий перепис населення. Перший такий перепис був проведений рівно 200 років тому, від того часу кожних 10 років все населення країни підлягає переписові. Спеціяльне Бюро перепису населення почало приготування до цієї події вже в 1984 році, по всій країні було створено понад 500 реґіональних центрів, в яких працює понад 600,000 осіб. Сім центрів обладнаних найновішою компютерною технікою, збиратимуть всі дані, висліди яких повинні бути передані президентові ЗСА 31-го грудня.

Кожний перепис населення має велике значення для українських американців тому, що цим шляхом визначається величина української громади. Десять років тому Бюро перепису населення підрахувало, що в Америці мешкає 730,056 українців. З політичної точки зору, більший означає кращий та сильніший. Отже й українська громада повинна робити все, що в її силах, щоб число її членів не зменшувалось, а збільшувалось, щоб бути визначною етнічною силою.

В 1980 році Бюро перепису населення вперше ввело на довгих формах питання про походження. Багато українців не було зареєстровано, або були зараховані, як поляки, росіяни, австріяки, чехи або словаки тому, що вони не відповіли правильно на це питання.

Цього року лише один з шести американців отримає довгу форму із питанням про походження, отже для українців дуже важливо відповісти так як належиться. Помилковими є відповіді про місце народження або походження, як „Галичина" „Лемківщина" або „Польща", „Австро-Угорщина", „Росія". Хоча Україна в даний період часу могла входити до складу інших держав, але американське бюро автоматично зарахує цю особу до етнічної групи поляків, росіян, мадярів або австріяків.

Під час заповнення форм особливу увагу потрібно зосередити на важливі для українців питання ч. 8 та ч.13.

Подаємо докладні інформації, які стосуються цих важливих питань:

Place of Birth Question for 1990 (included on long form)

8. In what U.S. State or foreign country was this person born?

(Name of State or foreign country, or Puerto Rico, Guam, etc.).

Для осіб, народжених в ЗСА: напишіть назву стейту ЗСА, де ви народились.

Для осіб, народжених поза територією ЗСА напишіть назву країни, де ви народились, вживаючи сучасну назву, а не ту, яка була за часів вашого народженя. Якщо ви народилися на території сучасної України, треба писати „Україна"

13. What is this person's ancestry or ethnic origin?

(See instruction guide for further information).

(For example, German, Italian, Afro-American, Groatian, Cape Verdean, Dominican, Ecuadoran, Haitian, Cajun, French Canadian, Jamaican, Korean, Lebanese, Mexican, Nigerian, Irish, Polish, Slovak, Taiwanese, Thai, Ukrainian, etc.).

13. Напишіть назву етнічної групи, з якої ви походите. Часом вона сходиться з місцем народження ваших батьків. Якщо ви походите з мішаного подружжя, відповідь повинна складатися лише з двох частин: „українсько-польське", „ураїнсько-німецьке", „українсько-французьке". На першому місці рекомендується писати про українське походження.

Соломон означає „мудрий"?

Ню Йорк. — Сьогодні, коли вже всьому світу відомо, що Україна — це окрема нація і в жодному випадку не Росія, деякі американські політики все ще неспроможні підвищити свої знання з історії та географії.

Напередодні крайового перепису населення редакція „Свободи" отримала листа від стейтового сенатора Мартіна Соломона з Ню Йорку з проханням помістити в „Свободі" оголошення російською мовою. Його лист, написаний в переконанні нібито українці — росіяни, інформує про важливість перепису населення для „російської громади в Америці".

Немає сумніву, що перепис населення — це важлива справа, від якої залежить федеральне фінансування інфраструктури кожного міста: доріг, лікарень, шкіл. Але не менш важливе значення перепис населення ЗСА має для різних національних громад, які кількістю проявляють свою могутність.

Хочеться вірити, що члени української громади, заповняючи довгу форму анкети з питаннями про походження, пам'ятатимуть про нелегке завдання переконати американських політиків не лише про існування української громади, але й про її силу.

В АМЕРИЦІ

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Дж. Буша запропонувала збільшення видатків на повітряну транспортацію та летовища протягом наступних п'яти років на 47 біл. дол. Плян Адміністрації передбачає підвищення податків за квитки, бензину та служби на летовищі. Законодавці обох партій виступили проти того, щоб ці всі витрати платили пасажири. Пропозиція Адміністрації стоїть перед скептичною реакцією Сенату. Система летовища та повітряної транспортації знаходиться у скрутному становищі. Необхідно покращати систему контролі, яка вимагає нових компюторів, радарової системи, радіосполучення. Витрати на ці потреби збільшаться на 130 відсотків, тобто на 13.5 біл. дол. Федеральна влада фінансуватиме лише 28 відсотків, решта впаде на плечі пасажирів. Адміністрація запропонувала, щоб пасажири платили 85 відсотків витрат агенції повітряної транспортації, сьогодні вони платять 53 відсотки.

ПОСАДНИК НЮ ЙОРКУ ДЕЙВИД Дінкінс заявив у понеділок, 19-го березня, що бюджетний дефіцит міста на наступний фіскальний рік, який починається 12-го червня, передбачається на 700 міл. дол. більший. Тому він дав розпорядження міським агенціям приготуватися до зменшення витрат на послуги населення на додаткових 500 міл. дол. Прогалина в бюджеті міста Ню Йорку тісно пов'язана із стейтовим бюджетним дефіцитом. Губернатор Маріо Квомо запропонував першу за 18 років підвишку податку за бензину, щоб зменшити прогалину у стейтовому бюджеті, яка нараховує 1.5 біл. дол. Він не встановив розміру підвишки податку, але сказав, що сама ця пропозиція говорить про серйозність бюджетових проблем.

НАПРУГА МІЖ КРЕМЛЕМ І ЛИТВОЮ ТРИВАЄ ДАЛІ

Москва. — Західні пресові агентства інформують з Москви і Вільнюса, що напруга між центральним урядом у Кремлі і вільним урядом в Литві, яка, як відомо, проголосила 11-го березня вихід із Союзу і свою державну незалежність, продовжується в різних формах. Молоді литовці зголошуються до литовської національної армії, зокрема до спеціяльних частин, які охоронятимуть кордони Литви; Москва натомість продовжила реченець військових маневрів в Литві, які, на думку багатьох закордонних спостерігачів, навіть не можна назвати маневрами, а демонстрацією військової сили комуно-московської імперії. Крім того Москва заініціювала велику маніфестацію „єдности Литви із Совєтським Союзом", у якій переважно брали участь росіяни, а може навіть перебрані на цивільно вояки і каґебісти, як це було, наприклад, у випадку виборів в Києві 18-го березня, спеціяльно в дільниці, у якій бальотувався другий раз перший секретар Комуністичної партії України Володимир Івашко, який у першому голосуванні ледь не програв виборів проти кандидата від Демократичного Бльоку.

Агентства Ройтерс і Ассошієйтед Пресс повідомили, що центральні міністерства наказали обставити вояками державні заводи і фабрики, що викликало додаткове напруження між окупаційною владою і вільнолюбними литовцями. Згідно з цим же повідомленням Москва втримує на території Литви майже один мільйон війська.

Адміністрація президента Джорджа Буша дещо підвищила тон у справі Литви, довідавшись про безреченцеві військові маневри і „облогу" каґебістськими військами фабрик й інших державних підприємств. Вашінґтон настоює, щоб президент із спеціяльними повновластями, або інакше новопокликаний диктатор імперії Міхаіл Ґорбачов, розпочав якнайскорше інтенсивні переговори з литовцями у справі самостійности, бо події в Литві починають викликати стурбованість у вільному світі, зокрема цим питанням почав займатися американський уряд. „Ми радше будемо підтримувати мирний діялог і переговори центрального уряду з теперішнім урядом Литви", — заявив пресовий секретар Білого Дому Марлин Фицвотер.

Москва покищо не зайняла жодного становища у справі заяви Уряду ЗСА, але представник міністерства закордонних справ СССР Ґеннадій Ґерасімов вже кілька разів натякав, щоб інші держави не вмішувались до внутрішніх справ Совєтського Союзу і щоб стримались з визнанням Литви і її теперішнього уряду. Інші кремлівські керівники систематично повторяють ранішу заяву М. Горбачова про „незаконність" литовського потягнення, покликаючись на конституцію СССР, яка, у світлі змін у парляменті і вибору нового уряду, перестала діяти у цій республіці, хоче цього Москва чи ні.

Президент Литви Витавтас Ляндсберґіс заявив, що Литва вже перебрала контролю над всією економічною системою, включно з індустрією і тепер Москва може позбавити нас цього права тільки силою", — заявив Ляндсберґіс кореспондентам.

Політичні аналітики і спостерігачі кажуть, що за розвитком ситуації в Литві слідкують також народні рухи в інших республіках, а Грузія навіть пересунула реченець виборів в республіці, чекаючи на зміну конституції у справі позбавлення монополії для Комуністичної партії. Існує небезпека ланцюгової реакції, кажуть аналітики, і тому Москва не хоче встановити прициденту в Литві, щоб потім подібні ситуації не повторились в інших республіках, а це був би початок кінця одинокої у світі імперії.

У СВІТІ

КОЛИШНІЙ ПРЕЗИДЕНТ ЗСА Джиммі Картер гостро скритикував Ізраїль, обвинувачуючи військо в надужитті сили у відношенні до палестинців, підкреслюючи вбивства демонстрантів без причин, руйнування їхніх домів та ув'язнення арабів без судових розправ. Будучи на триденних відвідинах в Ізраїлі Картер сказав, що на його думку „27-місячне повстання є частинно спричинене саме тими знущаннями над палестинцями". Після зустрічі з представниками жидівських і палестинських організацій він заявив кореспондентам засобів масової інформації, що „на окупованих територіях західнього берега ріки Йордан та в смузі Ґази немає ні одної родини, в якій член мужеського полу не був би в той чи інший спосіб ув'язнений військовими властями". Дж. Картер скритикував також військове правління за те, що воно тримає в ув'язненні коло 9,000 палестинців, а 1,000 з них він описав, як „в'язнів сумління", між ними письменники та журналісти.

ПАНАМСЬКИЙ УРЯД У ВЕЛИКІЙ потребі готівки та занепокоєний безнастанними затримками обіцяної допомоги зі сторони Адміністрації президента Джорджа Буша, почав домагатися заплати за зліквідовані американськими військами магазини зброї поваленого режиму. Зброя ця належала до зліквідованого тепер департаменту панамських збройних сил і „не можна її уважати трофеями війни", заявив генеральний контролер Панами Рубен Карлєс після наради з панамським президентом Ґільєрмо Ендарою. Він також сказав, що панамаський уряд сподіється від ЗСА відповідної винагороди за сконфіскувану зброю та військове обладнання, бо, як заявив Р. Карлєс, „Панама не може дозволити собі на такий коштовний подарунок Америці, тоді коли ці речі можна згрошевити на так нам потрібні фонди".

УРЯД СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ, змагаючись із занепадом економіки, звернувся до американських фінансових експертів про поради, як знайти гроші для будування дуже потрібних споруджень, починаючи від лікарень до нового типу фабрик. Із схваленням високопоставлених совєтських урядових чинників група американських експертів виготовляє проєкти різних можливостей, які є загально вживані в ЗСА, зокрема різного рода місцевими, окружними, повітовими чи стейтовими урядами. Деякі із цих проєктів будуть представлені СССР вже на початку квітня, коли американські фінансисти відвідають СССР. Важливим для американців є те, щоби показати, як можна малу суму готівки використати на довшу мету, щоби фінансувати задуми, котрі в майбутньому дадуть велику користь економіці країни. Мова про цінні папери (бонди), техніку, яка в Америці є дуже популярна — коли уряд продає бонди на здійснення якогось задуму, а побудувавши віддає гроші впродовж кількадесяти років. Цей спосіб здобування фондів в СССР досі не був практикований.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 — UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW, (202) 347-8631 (факс)

Postmaster Send address changes to
Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою —
За зміст оголошень Редакція не відповідає

P O Box 346 — Jersey City, N J 07303

„Залізна лейді" в клопотах

Пресове аґенство Ройтерса інформує, що прем'єр-міністер Великобританії Марґарет Тачер має свої клопоти. Частина членів Консервативної партії виступає проти неї і домагаються її резиґнації ще перед парляментарними виборами, які мали б відбутися в половині 1992 року. Одна четверта консервативних послів в Палаті громад відмовилась підтримувати її політику. Ходять також слухи про бажання деяких міністрів покинути службу в уряді, але ці поголоски, які поширюють британські засоби масової інформації, заперечила сама Тачер виступаючи у Шотляндії.

Як відомо, під керівництвом М. Тачер британські консерватисти три рази виграли парляментальні вибори, але тепер, через економічні труднощі і непорозуміння уряду з профспілками робітників, вони, консерватисти починають тратити ґрунт під ногами і гублять популярність в народі.

Консервативні політичні аналітики думають, що партія програє вибори, якщо у проводі й далі залишиться М. Тачер, політика якої стає з кожним днем непопулярною, а сама Тачер зустрічається з чимраз більшими труднощами і критикою. Деякі члени партії вважають, що побороти ці труднощі може тільки керівник з новими ідеями і новою візією про усі ділянки життя. Крім того набагато змінилася також міжнародна політична атмосфера не тільки на Заході, але також на сході Европи, до яких Консервативна партія не зуміла ще зайняти належного становища. Після 11-ти років урядування консерватисти зустрічаються із серйозними противоріччями і опозиційна Лейбористська партія почала перехоплювати ініціятиву.

Економіка, зріст інфляції, зріст відсотків на мортґеджі, спад вартости англійського фунта-штерліґа, все це доливає оливи до вогню і спаду популярности консервативного уряду. Першою неґативною познакою був відхід від активної служби міністра фінансів Найджела Лосона та погрози інших міністрів про відхід з уряду.

До поглиблення кризи причиняються також робітничі профспілки, які не здаючи собі справи з наслідків їхньої дії, вирішили шляхом масових і частих демонстрацій добиватися своїх прав. Тепер навіть ті підприємства і газети, які традиційно підтримували Консервативну партію, відказуються від підтримки М. Тачер і виступають тепер проти її плянів оздоровлення економіки шляхом підвишки загальних податків.

Політичні аналітики передбачають далекойдучі зміни у Великобританії, якщо М. Тачер і її уряд не змінять своєї загальної політики, в першу чергу не розпічнуть серйозних розмов про зменшення оборонного бюджету і перекинення заощаджених фондів на сектор економіки. Тема теперішніх розмов у міжнародній політиці є роззброєння, зменшення оборонних бюджетів, підтримка вільного світу демократичних процесів у Східній і Центральній Европі. Великобританія і в цьому відношенні відстає, їй бракує нових концепцій, нових напрямних, її роля в розкладі сил нової Европи ще не викристалізована. І якщо „залізна лейді" не спроможеться на вироблення нової концепції ролі Англії, то прийдеться мабуть їй уступити своє місце такій людині, яка це зробить швидко.

ПІСЛЯ ТРИДЕННОЇ ПЕРЕВІРКИ федеральної комісії виявилось, що 7,000 дітей працює в нелеґальних умовах. Секретар Департаменту праці Елізабет Доил повідомила, що порушення закону праці розглядалося у 22,508 випадках. Гривна за ці порушення, які повинні будуть виплатити працедавці, нараховуватиме 1.8 міл.дол. Приблизні обрахунки Департаменту вказують на те, що із семи мільйонів нелеґально працюючих дітей три відсотки у віці 16-17 років, 14 відсотків — у віці 14-15 років. Поширене явище нелеґального надання праці неповнолітнім дітям перестерігає та вимагає створення більш суворих законів, які б вимагали більшої відповідальности від працедавців. Покищо не було оголошено імен поодиноких фірм та бизнесів, які порушили закон, але протягом двох-трьох тижнів, коли закінчаться розгляди справ, їх імена будуть оприлюднені. За попередніми відомостями серед порушників є кілька відомих фірм харчування з швидким обслуговуванням, як „Бирґер Кінг" та великих супермаркетів, де підлітки працювали із небезпечним обладнанням.

Микола Руденко

КРОК ЧЕРЕЗ ОКЕАН

Зробити крок через океан здатний лише велетень, голова якого сягає Місяця, а ноги... Одна утвердилась на американському березі, друга вросла в ґрунт на просторах Евразії.

Образ ніби казковий, фантастичний. І все ж, коли подумати добре, то побачимо: у ньому нині значно менше фантастики, ніж реальности. Бо той велетень є ми — народ український.

Ніколи раніше ми не мали змоги для такого справді велетенського кроку. Століття тому ця відстань здавалася майже нездоланною — її долали одинаки-сміливці, що втратили надію віднайти щастя на батьківщині. Земляки й родичі прощалися з ними набезвік, не сподіваючись на зустріч у земному житті.

А коли всі відстані скоротилися і подорож за океан стала звичайною прогулянкою, виріс такий бар'єр, який, здавалося, ніколи не впаде — бар'єр державно-політичний, Залізна завіса. Особливо жорстоко вона розрубала наш український народ. Братам на берегах Дніпра з дитячих літ втовкмачували, що там, за океаном, живуть вороги, яких належить берегтися, мов чуми.

Сьогодні ми живемо радістю: розрубані нерви між діяспорою й батьківщиною почали зростатися — ми нині знайдемо сотні прикладів, що здатні це підтвердити. Я ж хочу привернути увагу до такого способу зрощування нервів, якого покищо не знає ні діяспора, ні батьківщина — він цілком новий, небувалий і, на мій погляд, надзвичайно ефективний.

Лікарі знають: зрощування живого відбувається на рівні клітин. На рівні організмів можливе лише зближення — не зрощування. Отож тоді, коли ми допомагаємо Україні взагалі, або навіть Рухові взагалі — це добре, це необхідно, але ж цього замало.

Час покаже, як саме керівництво Руху почне здійснювати на практиці свою велику мету — створення національно-політичної партії Руху. Нині покищо ми захоплені тим, що І. Драч, М. Горинь і Д. Павличко заявили вголос, на цілий світ: Рух закликає український народ готуватися до виходу із СССР, щоби розбудувати українську самостійну державу. Ми були б вельми наївними людьми, якби уявляли цю справу легкою, без конфліктів і протиріч. І треба бачити наперед: за Україну московські націонал-большевики чіплятимуться з такою відчайдушністю, як ті, чий корабель пішов на дно, чіпляються за рятівне коло. Тут усе можливе — від умовлянь до танків.

А проте будьмо оптимістами. Це не означає, що ми не бачимо проблем. Існують проблеми організаційного і навіть засадничого характеру. Ми знаємо, що Рух об'єднує в собі чимало неформальних організацій. Саме в цьому його покликання і його сила. Хоч українські національні діячі свій Рух і не назвали фронтом, як називають аналогічні об'єднання в інших республіках, але його суть та ж сама, і такою, на мій погляд, вона має залишатися завжди.

Мені відразу сподобалося це визначення: неформальні — отже, на відміну від Компартії, не вражені казенним формалізмом. Нові, щирі, енерґійні. Серед них є вже зформована політична партія, що має свої філії в усіх областях України. Вона несе великі моральні й політичні традиції, що протягом жорстоких десятиліть складалися в тюрмах і концтаборах. Вона виробила чітку партійну структуру. Їй хіба що лишилося уточнити деякі програмні положення та віднайти назву, котра відповідає сучасній національно-політичній ситуації. Звісно, я маю на увазі УГС. Інші організації також несуть у собі зародки майбутніх українських партій.

І ось виникає засадниче питання: чи доцільно усі ці групи й організації об'єднувати в одну політичну партію? Чи це справді таки демократичний задум? Адже ж ми стоїмо на тому, що демократія і плюралізм партій, по суті, явища цілком тотожні. Отож чи варто уривати необачним абортом життєздатний зародок, що обіцяє цілком природне й віддавна бажане розростання?

Я лише запитую, не стверджую, бо глибоко певен, що в керівництві Руху цілком досить мудрих голів, які зуміють відкориґувати великий національний поступ; на часі державна самостійність України. Не злегковажити, не схибити, передбачити всі зловорожі провокації — ось першочергове завдання. І воно цілком під силу сучасним керівникам Руху. Отож не поспішаймо з висновками. Може, ми чогось не добачили. Або й вони чогось не додумали.

З огляду на сказане я й розповім про той спосіб 'зшивання нервів', який виник цілком природно і заслуговує широкого схвалення та наслідування.

Розпочалося це на терені двох церковних громад — Бавнд Бруку й Ню Бронзвику. Далеко небуденна справа: об'єднали свої зусилля українські католики й православні, аби спільно заопікуватися філією УГС Дніпропетровської області, листуватися, їздити одне до одного, вивчати найперші потреби наддніпрянців. І відразу ж робити все необхідне, аби їх задовольнити. Не на рівні республіки, а на рівні області. І навіть на рівні району. Ба, на персональному рівні!

Сподіваюсь, кожен читач легко зрозуміє, як багато доброго, корисного, духовно вартісного зосереджено і в самому об'єднанні зусиль вірних двох Церков, і в тій справі, яка їх об'єднала. Це ж таки справді неформальний крок через океан — крок до розуму й серця наших братів, до єднання й дружби, до побутових і національних потреб віками уярмленого народу. І не про те належить думати, яких форм набере спілкування розмежованих океаном громад (це вирішать самі люди!), а про те, аби цей християнський подвиг розрісся до національних маштабів.

Ну, звісно, в чиїйсь голові

(Закінчення на стор. 4)

ЗДОРОВ'Я — ВСЬОМУ ГОЛОВА!

Д-р мед. Роман Осінчук

Кава й холестероль

Холестероль — це сьогодні широковідома речовина в людській крові, яка відограє важну ролю як складник людської крови, хоч у надмірі стає теж причиною поважних захворювань людини. Це торкається особливої ролі холестеролю у розвитку склеротичних змін кровних судин, які провадять не раз до поважних захворювань серця, мозку й периферійних судин, особливо артерій, що допроваджують кров до долішніх кінцівок. Деколи такі склеротичні зміни ведуть по якомусь часі навіть до зачопування якоїсь артерії в серці й тоді маємо до діла з гострою атакою серця чи досить широковідомого серед людей, що хворують на серце — інфаркту серця. А це вже є хворобовий стан, що не раз загрожує життю людини. Тому холестероль, це сьогодні широковідома по назві речовина, коли мова про харчові продукти особливо товщі. Це речовина, яка теж від довшого часу є предметом наукових дослідів.

І треба підкреслити, що згадані досліди холестерольових речовин у різних харчових продуктах довели до кращої контролі віджившчих продуктів та до зменшення в останніх роках захворювальности а навіть смертности з приводу склеротичних змін у серцевому м'язні. В останніх часах урядові чинники впровадили вимогу подавати на фабричних харчових продуктах навіть складники того продукту а в тому й холестеролю, щоб таким чином елімінувати його шкідливий вплив на здоров'я людини. Але про холестероль вже була згадка в попередніх статтях цієї колюмни.

Одним із найчастіше вживаних кожного дня напитків є вода, а може частіше кава, яка в останніх кількох роках стає теж предметом лікарських дослідів щодо її впливу на холестероль у крові. В Америці люди п'ють пересічно п'ять до вісім горняток кави денно. Кава є побуджуючим чинником людського організму й тому люди нервового характеру п'ють особливо в пізнішому часі дня та вечорами „декофеїновану" каву з якої усунено досить великий відсоток кофеїни. Випадкові дослідження крови у людей, що п'ють багато кави, виявили досить часто збільшення холестеролю в крові зокрема в тих, що пили декофеїнову каву.

На це звернув увагу Науково-дослідний центр хвороб серця у Бостоні. Щоб отримати докладніші вислідн згаданий дослідний центр підобрав для своїх дослідів біля 200 чоловіків середнього віку у загально доброму стані здоров'я. Згадану кількість чоловіків розділено на три групи, з яких одні випивали п'ять-шість склянок чи горняток денно однакового сорту каву, інші випивали таку саму кількість „декофеїнованої" кави, а треті випивали таку саму кількість неправдивого (квітистого) чаю. Очевидно всякі інші, навіть випадкові алькоголеві напитки були виеліміновані. В часі лікарської обсервації згадані чоловіки не пили молока та не вживали надміру товщів. Протягом піврічної обсервації що два місяці згадані чоловіки були докладно досліджувані з особливим обслідуванням крови. Шістьмісячні обсервації дослідників виявили що саме чоловіки на яких переводжено досліди, які пили „декофеїнову" каву, мали збільшення холестерольових речовин зокрема грубше молекулярних найбільше шкідливих ліпопротеїнів, на 10 - 12 відсотків. Навпаки ці, що пили звичайну (кофеїнову) каву чи інші „некофеїнові" напитки різниці в ляботаторних аналізах чи зросту холестеролю в крові не виявляли.

Саме згадані досліди в Бостоні викликали сенсацію серед репортерів телевізії і часописів й свого часу їх було зарепортовано. Очевидно ця справа викликала також ширші реперкусії серед широкої людности, а зокрема тих, що вживали з деяких причин „декофеїнову" каву. Треба у висновку підкреслити, що медичні наукові кола дальше досліджують цю проблему, бо вона не зовсім ясна. Треба не лише доказати, що „декофеїнована" кава є шкідлива, але треба теж знайти, яка хемічна речовина в згаданій каві є шкілива. Проте й на цю проблему варто звернути увагу особливо старших людей, які люблять каву, але з деяких причин п'ють „декофеїновану". Заки наукові досліди принесуть докладніше вияснення у згаданій справі варта все таки стриматись від пиття особливо в більшій кількості „декофеїнованої" кави.

Невже тобі на таблицях
залізних
Записано в судідів бути
гноєм,
Тяглом у поїздах
їх бистроїздних?

Невже повік уділом
буде твоїм
Укрита злість,
облудлива покірність
Усякому, хто зрадою
й розбоєм
Тебе скував і заприсяг
на вірність?

...Та нам, знесиленим
журбою,
Роздертим сумнівами,
битим стидом, —
Не нам тебе провадити
до бою!

Іван Франко
— Заспів до „Мойсея".

Володимир Барагура

„ТИРОЛЬЦІ СХОДУ"

I.

Малим хлопцем прийшлося мені жити в 1910-1918 роках у межах цісарсько-королівської (ц-к) конституційної монархії, тоді під пануванням „найяснішого цісаря Франца Йосифа I з династії Габсбурґів. Цісар втішався великою популярністю й любов'ю серед своїх підданих, а нижчі прошарки нашого суспільства, зокрема селянство, називали його „татунцем". В кожній селянській хаті на покуті поміж іконами святих обов'язково висів портрет цісаря.

І було защо любити його. За його панування всі народи на теренах австро-угорської монархії втішалися рівними правами. Факт, що одні вміли використовувати ці права краще, наприклад, поляки в порівнянні з українцями (тоді — русинами) залежав від політичної вироблености, дипломатичної гучкости проводу даної національної збірноти. Поляки мали сильну землевласницьку верству зі зв'язками в провідних державних колах не тільки Австрії, але й закордоном, зокрема в Франції, куди їздили на відвідини, до курортів та газардних домів, витрачали поважні суми гроша, але й мали зв'язки з впливовими людьми.

Все таки на теренах, заселених українцями були три урядові мови — німецька, польська й українська. У Львівському університеті було кілька катедр, обсаджених українською професурою — Омелян Огоновський, Кирило Студинський, Олександер Колесса, кандидатом був Іван Франко, а головно світоч української історіографії, творець історіографічної школи відрубности української нації й української державности київського княжого періоду від Московії — Росії, які тоді ще не існували як державні організми.

За австро-угорської монархії ми мали свою парляментарну репрезентацію, свою пресу й книжкові видавництва, розбудоване культурно-освітнє життя, шкільництво нижчого й середнього типу державне і приватне, спортово-руханкові організації — „Соколи" й „Січі", організацію середньошкільної молоді Пласт. Почало розвиватися економічне й фінансове життя.

Матеріяльний добробут і життьова стопа за часів ц-к Австрії були високі, ціни були стабільні й коли працююча людина отримала підвищення заробітної плати, то відчувала цю прибавку.

Покривджені місцевою владою селяни часто ходили, інколи пішки, до Відня шукати справедливости в самого цісаря — „татунця" і...знаходили її. Коли в селі будували церкву, зараз від цісаря приходив поважний грошовий даток. Люди не знали, що такий фонд був заздалегідь встановлений і старости округ мали доручення слідкувати за будовами церков і негайно підтримували матеріяльно таку акцію.

Інколи цісар брав участь у „манебрах" і відпочивав під розлогим дубом. Тоді цю подію записували в аннали даного села.

Тому не дивниця, що простолюддя обожнювало цісаря й українці з посвятою проливали кров за монархію під „мурами Мадженти", співали „Боже, буди покровитель цісарю, його краям"... і здобули собі назву „Тирольці Сходу"...

Та й деякі польські льояльстичні угрупування складали заяву „Пши тобє, панє, стоїми і стаць бендзєми" (при тобі, пане, стоїмо й будемо стояти). На терені тодішніх Західньоукраїнських земель жили мирно побіч себе різні національності — автохтони-українці, осілі поляки, жиди та різнонаціональний напливовий елемент — австрійці, чехи, мадяри. Це були здебільша професіонали урядовці і поліція, чи пак жандармерія.

Закінчення буде.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЯКБИ НЕ БУЛО ОТЦІВ ВАСИЛІЯН У ЖОВКВІ, ТО НЕ БУЛО Б „СУРМИ" У НЮ ЙОРКУ

Назва міста Жовкви у Галичині тепер перемінена на Нестерів, в честь пілота, що загинув під час Першої світової війни.

В 1903 році я був в Жовкві, мене туди взяв вуйко Василь Стронціцкий зі Жельця, коли він віз свою дружину Євгенію до лікаря. В той час ще по селах не було лікарів, були лиш знахори, лікували людей, зіллям, і були повитухи, що відбирали дітей.

Вуйко В. Стронціцкий завіз мене до монастиря, до

(Закінчення на стор. 4)

Богдан Бойчук

ДУХОВНЕ Й МАТЕРІЯЛЬНЕ СПУСТОШЕННЯ УКРАЇНЦІВ У РУМУНІЇ

Слідкуючи понад десятиліття за динамічним розвитком української літератури в Румунії та за високоякісною видавничою роботою, — в мене витворився був образ, що, в наглядно низькому економічному стані, українці в Румунії втішалися хоч широкою духовною свободою й могли вільно розвивати свою культуру. Образ цей був частинний і фальшивий. Бо творча динаміка була дозволена в дуже вузьких „високих" сферах і розрахована на „зовнішній" ефект, жертвою якого став і я. А в низах проходило жахливе нищення в корені української культури й ідентичности; встановлявся процес насильної денаціоналізації. Правда я недосвідомлено відчував, що з моїм образом було щось неґаразд, бо лише один письменник, Павло Романюк, наважувався відповідати на мої листи; але я пояснював це в площині особистого.

З упадком диктатури Ніколає Чаушеску, відкрився теж трагічний образ стану української меншини в Румунії. Як тепер виявляється, газета „Новий вік" (перейменована уже на „Вільне слово") була примусовою копією офіційних органів преси. „Над нею недремно чатувало око захисників ненависного режиму, включно запроданця головного редактора, який (мабуть, єдиний казус у світовій пресі!) не знав української мови", — пише редакція. А слово „українець", „український" нещадно вилучувалося з матеріялів газети. В першому числі „Вільного слова" редакція так підсумовує румунську дійсність: „Наші діти були позбавлені можливости вивчати рідну мову. Для українців у Румунії не існує жодного ліцею, жодної педагогічної школи... Українці, як й інші національні меншості, були приречені на насильницьку асиміляцію. Шовіністична ідеологія національної омогенізації, піднята „великим вождем" до рівня державної політики, топтала нашу національну гідність, намагалася всіма засобами викоренити її з свідомості українців".

Цей образ потверджує і поглиблює поет Іван Ковач: „Єдине, що вціліло, — то були наші колядки і щедрівки і де-не-де весільні обряди, які зберігалися ще на селах і в батьківських оселях, і то треба було чомусь по-тихеньку колядувати, що не почули сусіди, а сусіди собі — потихоньку, щоб не почули їх сусіди, і т.д. і т.д. Брехня, ненависть й обмова торжествували, вбиваючи у наших душах почуття гідності".

Жалюгідний економічний стан у Румунії був широко коментований у світовій пресі й давновідомий. Нам же цікаво, наскільки і як цей стан заторкнув українську спільноту. Письменник і літературознавець Михайло Михайлюк хоч фрагментарно відкриває вид на господарську дійсність нашого села: „...селянин, котрий хліб вирощував своїми потом в умовах закріпачення 'нової аграрної революції', за положенням вигаданого ненависним тираном наукового харчування населення, часто не мав навіть мамалиги, трішки олії, щоб присмажити їжу. Зате він мусив віддати, на кабальних умовах, за безцінь плоди своєї праці... Хлібороби без хліба. Неймовірно й жахливо. Ті, що жили в містах, привілейованіші, слали своїм рідним в село як найцінніший подарунок кілька хлібин, пляшку олії, кілограм цукру...

Не можна в кількох словах описати трагедію наших сіл, їх обезлюднення. Є села, переважно гірські, віддалені від міст, де залишилися тільки старі. Молодь мусила податись до міста, на шахти, на будівництво, щоб мати роботу, можливість заробити на прожиток, бо на селі таких умов не мала. Опустіли школи — немає дітей, чим підірвався корінь продовження роду. Руйнувалися споконвічні традиції".

Навіть на письменницькому рівні наглядна ця загальна біда. Поет і прозаїк Михайло Набиляк, говорячи про глибокі рани, які треба лікувати, одухотворений одночасно тим, що оце його перший лист у житті пішов поза кордони Румунії. Написав він роман „Сум снігів", але не має машинки, щоб переписати і здати до друку. І в цьому випадку можна парафразувати Михайла Михайлюка: письменник без машинки, — неймовірно й жахливо!

Невдовзі після повалення Чаушеску створився Союз Українців Румунії з тимчасовим виконавчим комітетом, до якого увійшли 48 діячів культури й науки. Основні цілі Союзу Українців так зформульовані в опублікованому комуніке:

„Союз Українців Румунії (СУР) складається з молоді, робітників і селян, інтеліґенції та духовенства.

Союз Українців Румунії захищатиме перед законними властями Румунії інтереси і права українського населення, а одні з його вимог такі: відновлення скасованих шкіл, ліцеїв і педагогічних шкіл, свобода релігії та свобідна належність до наших рідних церков; мати власні українські доми, хори, самодіяльні гуртки, свою пресу і літературу, тижневі радіо і телепередачі, своїх представників у державних органах".

Та найболючіше торкає рани румунських українців поет Павло Романюк у приватному листі:

„Як прочитаєте з газети — побачите, що ми вже згуртувались в єдиний Союз українців. Але ми дуже, дуже бідні, не в стані розпочати те, що в 60-их роках було: ансамблі, гуртки, літстудії. За ці 25 останні роки нас українців ефективно розснували. В школах не допустили діти, привербовували для інших праць. Інструменти, які ми мали колись, час і політика диктатора знищили, нас розвели по всьому світу. Зараз ми хочемо відновити все, головно в освіті, в будинках культури, але нам дуже трудно... Нас в Марамуреші понад 50,000 українців. Рона де Сус буде наш центр Союзу, який буде головною часткою Союзу Українців Румунії.

Що я вас прошу, дорогий пане Бойчук? Будь ласка, виберіть мої ідеї з цього листа, сформулюйте в короткий текст і надрукуйте в газетах Америки, де хтось то прочитає і, можливо, допоможе. В наших українських церквах не маємо посібників духовного служіння на українській мові. Нема модерної техніки: підсилювачів, мікрофонів, — які у нас дуже дорогі. Наш бувший український ансамбль 'Голубка' не має інструментів. Інструменти для естрадного ансамблю коштують у нас понад 80 тисяч, а середня зарплата виносить 2 тисячі леїв місячно...

Крім двотижневика „Вільне слово" ми хочемо видати ще один повітовий журнал. Нам би потрібно бодай якийсь ксерокс, щоб так виводити себе у світ, бо інші національності мають все, а ми — нічого, бо ми залишились „нічиї діти". Тому я, в ім'я Союзу Марамурешу, прошу вас звернутись до різних фірм із Заходу прийти нам на

(Закінчення на стор. 4)

ОРГАНІЗАЦІЯ АФРИКАНСЬКОЇ єдности погодилась розпочати прямі переговори з урядом Південної Африки, щоб знайти мирний підхід до закінчення політики апартеїду. Згідно з твердженнями дипломатичних кіл, цей крок був подуманий щоби скоординувати всі контакти чорної Африки з Південною Африкою та недопустити Преторію до прямих дипломатичних стосунків з поодинокими африканськими країнами. Це рішення винесли провідники 13-ох країн цієї 51-членної організації з осідком у Лукасі, столиці Замбії. З цих 13-ох складається окрема комісія для справ пов'язаних із Південною Африкою. Це рішення було винесено на пропозицію Африканського національного конґресу, підпільного опонента уряду Південної Африки. Зі сторони Преторії не було жодних коментарів на винесення такого рішення.

ФУНДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ З ВЕЛИКОЮ ПРИЄМНІСТЮ І ВДЯЧНІСТЮ ІНФОРМУЄ УКРАЇНСЬКУ ГРОМАДУ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ ПРО ДОСТОЙНИХ ЖЕРТВОДАВЦІВ.

Щиро вітаємо достойних членів **фундаторів, меценатів і добродіїв**, які постійно **розбудовують свої фонди** при **Фундації УВУ**, а саме: **інж. Остапа і Ірену Захарків, Якова Шеґрина, Романа і Еву Кухтів, Романа і Евдокію Кушнірчук, д-р Петра і Лесю Ґой, д-р Ірену Гребеняк, Йосифа і Стефанію Порайко, Василя Яцейка, Мирославу Савчак, мґр Марту Савчук, Юрія Мицака, д-р Павла і Ірену Джуль, Владику Василя Лостена, Миколу Савчина, Романа Вомпеля, Миколу і Софію Білецьких, Івана і Оксану Лучканича і Володимира Паращука.**

Щиро вітаємо **нових Меценатів**-тисячників **Оксану Колінко, і Оксану Поритко.**

Зокрема щиро і дружньо вітаємо **нових членів Фундації** а саме: **Володимира Ковальського, д-р Петра і Рію Грицак, мґр Тараса Когута, Володимира Купчинського, Григорія Новака, Франка і Олену Вірстюків, і сотні нових членів прихильників і постійних жертводавців** на стипендії, працю Фундації і рощення нової зміни при допомозі Українського Вільного Університету.

ВЕРЕСЕНЬ — ГРУДЕНЬ 1989

Д-р Гребеняк, Ірена 2.000.00 **(7.550.00)**
Д-р Ґой, Петро і Леся 1,500.00 **(9.277.00)**
Яременко, Вадим з ліквідації конта „фонд історії укр студента" **1,242.45**

По 1.000.00 дол. зложили:
інж. Захарків, Остап і Ірена **(37.475.59)**; Лучканич, Іван і Оксана **(2,530.00)**; Колінко, Оксана **(1.000.00)**; Порайко, Йосиф і Стефанія **(6,210.00)**; Таращук, Володимир **(2,067.00)**; Шеґрин, Яків **(19,000.00)**.

По 500.00 дол. зложили:
Мицак, Юрій **(4,500.00)**; Савчак, Мирослава **(5.600.00)**; Яцейко, Василь (5,500.00); мґр Савчук, Марта **300.00 (4,575.00)**; Укр. Фед. Кред. Коопр. „Самопоміч" в Ню Йорку **300.00 (4.450.00)**; д-р Джуль, Павло і Ірена **250.00 (1,475.00)**.

По 200.00 дол. зложили:

Дребич, Михайло **200.00 (710.00)**; інж. Гончаренко, Юрій і інж. Марія **200.00 (450.00)**; д-р Стасів, Ярослав і Іванна **200.00 (525.00)**; Тгір, Василь і Олена **200.00(1,600.00)**; Ковальські, Володимир **150.00 (500.00)**; Поритко, Оксана **125.00 (1.000.00)**; д-р Гординський, Ярослав і Марта **101.00**.

По 100.00 дол. зложили:

Д-р Антонів, Іван і Аліся; Антоняк, Зенон; Білецький, Микола і Софія **(2,200.00)**; д-р Борковський, Роман і Марія **(780.00)**; Веселий, Олег і Люба; Вовк, Олександер і Йоанна **(908.00)**; Вомпель, Роман **(2,130.00)**; Галібей, Зірка; д-р Грицак, Петро і Рія **(550.00)**; Ґалло, Карло і Зореслава; мґр Залуський, Володимир і інж. Наталія **(1,200.00)**; Калинич, Михайло і Надія **(600.00)**; інж. Качор, Богдан і Іванна **(785.00)**; мґр Когут, Тарас (505.00); Костецький, Павло; д-р Коцур, Ігор і Любомира **(730.00)**; Макар, Петро; Оліяник, Антін; д-р Парфанович, Теодор і Іванна; Притула, Василь, Пришляк, Ярослав; д-р Пшик, Петро **(918.00)**; Рак, Роман **(1,350.00)**; Савчин, Микола **(2,800.00)**; д-р Сенькусь, Мирослав; Сіяк, Роман і Софія; Турецький, Роберт; Турчин, Марія **(1,580.00)**; Укр. Фед. Кред. Коопр. „Самопоміч" в Рочестер Н. Й. **(1,325.00)**; д-р Чубатий, Володимир і Анна **(900.00)**; д-р Шкільник, Володимир і Надія **(600.00)**; Вірстюк, Франко і Олена **75.00 (515.00)**.

По 50.00 дол. зложили:

168 Міт Продукт Інк.; Владика, Василь Лостен, **(2,080.00)**; Вомпель, Осип; д-р Болюх, Мирон **(820.00)**; Галаган, Борис; Годчак, Василь; Дахнівська, Франка **(905.00)**; Дзедзик, Андрій і Ірена; Доскочинський, Василь і Евгенія; Дучинський, Володимир **(500.00)**; Єзерський, Терентій; Ждан, Стефані і Ірена; Зборовський, Володимир і Анна; адвокат Клебович, Володимир **(550.00)**; Крижанівська, Марія; Лапчак, Евген; Маркевич, Анна; Мартинець, Іван; Мацьків, Василь і Ніна; Монсіньйор Гринюх, Степан; Новак, Григорій **(500.00)**; Остапюк, Василь, і Галина; Пелачик, Микола і Софія; Пірко, Стефан; Придаткевич, Кухар, Ганна; д-р Прокоп, Мирослав і Люба **(850)**; д-р Слюсарчук, Атанас; Ступарек, Евдокія; д-р Фолварків, Оксана; Хухра, Дарія; інж. Хухра, Юрій; Шелеш, Іван і Діяна; д-р Шеремета, Адріян; Костюк, Галина **40.00 (1,085.00)**; Небеш, Орест і Марія **40.00 (715.00)**.

По 30.00 дол. зложили:

Ґелнер, Йосиф; проф. Лобай, Іван і Галина **(560.00)**; Марчуха, Анна; інж. Ненадкевич, Микола і Діонізія; Підстригач, Леонід; о. Ткачук, Іван.

По 25.00 дол. зложили:

Бабенко, Антін; Білас, Мирон і Орися; Білі, Володимир і Олександра; Бобеляк, Дмитро **(1.305.00)**; Бобяк, Софія; д-р Богонович, Роман; Боднаренко, Павло і Евдокія; Боднарчук, Михайло; Бойко, Федір і Ольга; Бочнович, Софія; Брикович, Теодозія-Володимира **(535.00)**; Бурбело, Богдан і Катерина; Бальчук, Володимир і Катерина; Винник, Іван і Софія; Висоцький, Роман і Дарія; інж. Вонторський, Олександер і Софія; Гаврилів Іван; Гавриш, Степан і Ілсе; Гайдук, Дмитро; Галатин, Павло і Стефа; Городиський, Данило і Тамара; Ґулей, Мирон і Еммі; Ґуфрей, Теодоро; о. Дурбак, Тарас і Анастазія; Душник, Марія **(1.065.00)**; Заброскі, Олександер і Ольга; Заліські, Богдан і Ольга **(725.00)**; Зубаль, Марія; Зубаль Юрій; Кавка, Микола і Володимир; Качай, Ярослав; Кікцьо, Михайло і Анна; Кітт, Іван і Марія; Кобзяр, Ольга; д-р Когут, Нестор; Козіцкі, Володимир і Анна; Комар, Стефан; Коморовський, Омелян; Копистянський, Ярослав і Марія; Корін, Володимир і Анна; Кос, Анна; Костечко, Петро; Костюк, Григорій і Марія; Кочубей, Павло; Краіґ, Анастазія; Крижанівська, Марія; Кріль, Панко і Параскевія; Кручак, Богдан і Донна; Кульчицький, Микола; Кукла, Йосиф і Марія; Кухта, Роман і Ева **(10.630.00)**; д-р Кушнір, Юрій і Віра; Лешко, Стефанія **(630.00)**; Лисяк, Богдан і Лідія; ЛяМорте, Тарас і Ольга; Ляш, Іван; Максименко, Атанас і Марія; Макогон, Іван і Евгенія; Маркус, Теодор і Марія; Марущак, Василь; Мартинюк, Олена; інж. Мельник, Григорій і Ярослава; Мирон, Мирон; д-р Мостович, Леонід і Оксана **(525.00)**; Мудрик, Володимир і Павля; Мулькевич, Марія; Навроцький, Юрій і Христина; Назаревич, Володимир; Недільський, Володимир і Світлана; д-р Олексіюк, Андрій; Оліяр, Іван; Палійчук, Василь і Оксана; Пашеснік, Ірина; Поритко, Роман і Галя; Почтар, Ярема; Проців, Роман і Ярослава; Пушка Данило; інж. Раковський, Роман і Люба; д-р Ратич, Олег і д-р Іванна **(905.00)**; Ракочий, Теодор і Ольга; Роман, Ілля і Софія; Семянчук, Марія; Сявавко, Мирослав і Олена; Стадник, Іван і Марія; Стадник, Стефан; Стефанюк, Олександер і Марта. Ступарек, Евдокія; УНС Відд. ч. 161 в Амбрідж Пен. Фаріон Орест; Харчишин, Ярослав і Анна; Цетенко, Вячеслав; Ціко Микола і Марія; Черняк, Андріян і Ніна; інж. Чипак, Ярослав і Оля; Чорний; Григорій; Чорний, Микола і Стефанія; Шкафаровський, Павло і Дороті; Шренко, Степан і Мільдред; Яворський, Іван і Анна; Яремко, Микола.

По 20.00 дол. зложили:

Безубяк, Іван і Анастазія; Вінич, Віктор і Надія; Галайда, Степан і Луйс; Ганущак, Микола і Стефанія; Череватюк, Стефанія; Гнатишин, Антін і Текля; Григорович, Кирило і Ірена; мґр Долинський, А.; Каліновські, Володимир і Марія; Копей, Іван; Крижанівський, Юліян і Лідія; Кушнірчук, Роман С. і Евдокія **(11,120.00)**; Лаврів, Микола і Надія; Лампіка, Любомир і Марія; Лесів, А.; Михайлів, Володимира; д-р Мриць, Богдан і Тамара; Мирошниченко Т.; Островський, Володимир і Мирослава; Палідвор, Марія; д-р Петришин, Володимир; Петрус, Барбара; Рудавські, Лев і Софія; Станіцкий, Евстахій; Сєвавко, Мирослава і Олена; Червінські, Нестор і Ольга.

По 15.00 дол. зложили:

Андрейців, Василь і Марія, Бачинський, Я.; Баторфальви, Роман; Бреславець, Галина; Бібик, Михайло; Бойко, Мирон; Бойчук, Петро і Христина; Бордун, Василь і Лола; Букачевські, Ярослав і Ярослава; Василик, Тарас і Анна; Ватерс, Филип і Евгенія; Балюта, Ірена; Вульчак, Михайло, Германський, Андрій і Марія; Головацький, Осип і Юстина; Гриник, Михайло і Бессі; Гринчук, Михайло; мґр Ґоляш, Стефан і мґр Надія; Ґроховський, Джін; Добранський, Іван і Марія; Добровольський, Ярослав і Гелена; Дячок, Орест і Тереса; Жура, Борис і Люба; Іваницький, Ігор; Калиневич, Іларіон і Донна; Карпович, Володимир; Керницький, Роман і Ольга; Клебан, Іван; Климко, Мирослав і Галина, Кобзяр, Юрій і Ірена; Коверко, Маріян і Февдозія; Козак Дарія; Колодруб, Михайло; Колодруб, Стефан і Марія; Колтун, Андрій і Юлія; Копійчук, Роман і Марґарета; Крамарчук Петро; Круліковський, Іван і Евгенія; Крупка, Евгенія; Кулик, Теофіль і Йоанна; Кульчицький, Іван і Теодора; Кущинський, Антін; Лінeвич, Олександер; Лозницький, Василь і Евгенія; Лямпіка, Любомира і Марія; Марченко, Петро і Еллен; Мацілинський, Константин; Машталір, Іван; Мелінишин, Іван і Гелен; Мельник, Дмитро і Валентина; інж. Мельник, Роман і Любомира; Мікітіч, Карло і Лена; Михалевич, Ніна; Муштук, Евгенія; Наконечний, М.Б.; Натина, Василь і Анна; Недовіз, Дмитро; Орлих Михайло, Ортинський, Михайло і Аліся; Осух Анна, Палашевський Ірена; Панкевич, Михайло; Пелещук, Василь і Марія; Рудик, Ірена; мґр Рудик, Марта; Садковий, Богдан і Стефанія; Садлик, Михайло і Марія; Свищук, Юрій і Христина; Семянчук, Марія; Сенета, Ольга; Сирко, Ілля і Параскевія; Сідлярчук, Степан; Скрил, Дмитро; Снігур, Іван; Сосяк, Василь; Стасів, Микола і Анна; Стефанюк Ярослав і Ірена; Тарапацький, Михайло і Оксана; Тутсанівський, Володимир; Харченко, Іван і Евгенія; Хома, Плятон і Галина; Цегельський, Юрій і Надія; Цибрівський, Юрій і Наталія; Черевайко, Микола і Анна; Човник, Йосиф і Стефа.

По 10 дол. зложили:

Антохий, Ольга; Арлінський, Іван; проф. Барагура, Володимир; Бард, Петро і Вірджінія; мґр Бачинський, Юліян; Біскуп, Антін і Ірена; Борис, Ілля; Вишневецький, Ольга; Гриньків, Володимир і Ольга; Ґаліновський, Тимко; Дмитріюк, Володимир і Мирослава; Дячук, Ярослав і Анна; Єфремова, Глина; Запутович, Роман і Віра; Івашко, Мирон і Анна; Кібало, Анна, Клим, Ярослав і Іванна; Козак Богдан; Козюпа, Евген; Коцибала, Святослав; Купіна, Іван; Куртіс, Тимотій; Майковський, Еміліян і Чеслава; Малахов, Константин і Параскевія; Мареш, Артиміш і Марія; Мачай, Іванна; Мігован, Василь; Микитин, Павло і Надія; Назаревич, Іванна; Непорадний, Михайло і Ліїс; Оліяник, Володимир і Стефанія, Павлюк Іван; Пежанський, Любомира; Підгірний, Іван; Підсосний, Юрій і Ольга; Попович, Володимир і Юстина; Постоловський, Йосиф; інж. Пришляк, Олександер і Анна; Рудий, Богдан і Роза; Свірський, Іван і Софія; Сенютич, Вячеслав; Скропко, Олекса; Сорочанюк, Дмитро і Евдокія; Ткач, Павло і Параскевія; Трунко, Іван; Укр. Централя в Пассайку Н. Дж.; Форович, К.; Чайка, Олекса і Йоанна; Чорний, Стефан; Шумилович Тарас і Ірина; Яцковський Ярослав.

По 5.00 дол. зложили:

Ґрохола, Даніел і Ірена; Дитиняк Володимир; д-р Думенко, Сімон і Пірретте, Жилавий, Анастазія; Іванів, М., Лінинський, Микола і Марія; Луценко, Константин; Любоскі, Іван і Фреда; Мелета, Марія; Петрейко, Катерина; проф Проць, Наталія; Саврук, Іван; Смолин, Григорій; Тимус, Евген; Чабан, Лев; Яворський; Ілєшенко, Наталія **2.00**

Меншими пожертвами нижче **10.00 дол. зложило** 17 осіб на суму **82.00** дол

Щиро дякуємо нашим Жертводавцям, які завжди щедро відзиваються на наші заклики. З уваги на всеукраїнську місію, яку сповняє УВУ вже понад 69 літ — **Метою Фундації є створити Загальний збірний** фонд і цілий ряд **особистих чи родинних,** приватних **постійних Стипендійних Фондів** (ПСФ) при Фундації УВУ, з яких щорічно тільки відсотки будуть вживатися на стипендії чи дослідні праці — згідно із домовленням і волею жертводавців чи фундаторів.

В 1989 р. на літній семестр, Фундація УВУ при **Вашій щедрій допомозі** виплатила понад **80 стипендій для українських студентів на УВУ. Студенти походили** із — **14-ти країн нашого поселення. Стипендії** покривають **оплату за навчання** і їх виплачується прямо до університету. Крім того потребуючим студентам з **европейських країн,** учасникам **педагогічних курсів,** — крім оплати за навчання покрито кошти прожитку в українському гуртожитку.

Минулого року крім студентів з країн вільного світу, — студіювало на УВУ вперше від багатьох років, **понад 20 студентів з країн як: Югославія, Польща, Чехословаччина, й Україна** завдяки Вашій щедрій допомозі.

Цього року з огляду на більш сприятливу ситуацію не тільки в країнах східньої Европи, але і в Україні — **до сьогодні десятки студентів з України, Чехословаччини, Польщі і Югославії** голоситься на студії українознавства, зокрема історії України **в Українському Вільному Університеті в Мюнхені.**

На вдержання одного студента в гуртожитку в часі літнього семестра, крім оплати за навчання, яку покриває Фундація УВУ — **потрібно біля** 750.00 дол.

Звертаємося до української громади **з проханням** своїми щедрими пожертвами прийти з допомогою Фундації в її корисній праці, — і **тим самим дати** можливість українським студентам відбути **хоч один семестер** серед своїх друзів в незалежній українській науковій установі в **Університеті Української Діяспори.**

Ми віримо, що Ви постараєтеся **створити свій власний** Фонд при Фундації, або **станете її членом чи меценатом** і зложите свій щедрий даток, за це складаємо **Вам** нашу **щиру подяку.**

Всі пожертви і датки на Фундацію УВУ, на різні фонди, стипендійні фонди і програми при Фундації, — можна відтягати від податку.

Чеки просимо виписувати на UFU Foundation та висилати на адресу Фундації УВУ.

Ukrainian Free University Foundation, Inc.
P. O. Box 1028, New York, N.Y. 10276.

проф. Петро Ґой
голова

Д-р Ярослав Моцюк
скарбник

Українсько-Бразилійська Фундація

До відома всіх українців у діяспорі!

Повідомляємо, що в Куритибі, Бразилія, діє Українсько-Бразилійська Фундація, метою якої є координація всякого роду допомоги, що приходить до Бразилії для бідних та потребуючих.

Фундація є правною організацією перед бразилійським урядом, який, за існуючими законами, контролює таку інституцію.

Всяка допомога мусить бути спрямована лише через Фундацію та із зазначенням бажання: на яку мету і кому та допомога є призначена.

Фінансові пожертви просимо висилати тільки на такі банкові конта фундації

Banco do Estado do Parana S/A c/c No042689-6, Rua Mal. Deodoro, 484 80020 — Curitiba, PR-Brasil.

Citibank National Association c/c No98526200 Rua Mal. Deodoro, 711 80020 — Curitiba, PR — Brasil.

Адреса фундації: Fundacao Ucraniano — Brasileira, Caixa Postal, 8221, 80021 — Curitiba, PR — Brasil, або Al. Augusto Stellfeld, 799, 80410 — Curitiba, PR — Brasil.

За Управу Українсько-Бразилійської Фундації

Олександер Чечко, секретар
Іларій Безручка, голова

У ВІВТОРОК, 20-ГО БЕРЕЗНЯ, ввечорі 15,000 спеціяльно підготованих аґентів Бюро перепису населення почали підраховувати кількість бездомних американців. Цьогорічний перепис населення ЗСА за попередніми підрахунками коштуватиме 2.6 міл.дол. Кожна соціяльна група, від інвалідів до національних меншостей, намагається досягти того, щоб її зазначили як окрему категорію, від чого залежить скільки грошей держава на них виділить. Чим більша група, тим більше грошей на неї буде асигновано. Наприклад, на інвалідів Вашінгтон щорічно видає від 70 до 75 біл. дол., що перевищує державні бюджети багатьох країн світу. Згідно з різними підрахунками, в Америці може бути від 250,000 до трьох міл. бездомних.

**Відділ ОЖ ОЧСУ в Пассейку, Н.Дж.
Запрошує громадянство на доповідь з прозірками**

НАТАЛКИ КОРМИЛЮК
з Вашінґтону

**–Шкільний інструктор-гість в Черкасах, Україна–
на тему**

«Молодь і підхід до навчання в сучасній всезмінній Україні» -
яка відбудеться в суботу, 31 березня ц.р., о год. 5-ій по полудні, у великій залі Школи св. Николая при Президент Вул. в Пассейку, Н.Дж.

**УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ
в НЮ ЙОРКУ**

запрошує Членів та Українське Громадянство на вечір огляду політично-суспільної, культурологічної та екологічної ситуації в

УКРАЇНІ ПО ВИБОРАХ

Доповідачі
Роман ФЕДОРІВ, редактор журналу „Дзвін", Львів
Сергій БІЛОКІНЬ, Академія Наук УССР, Київ
Дмитро ГРОДЗІНСЬКИЙ, Академія Наук УССР, Київ

По доповідях зустріч із доповідачами при солодкім і каві

В СУБОТУ, 31-го БЕРЕЗНЯ 1990 р. о годині 7-ій вечора у

приміщеннях Українського Інституту Америки,
2 East 79th Street, New York, N.Y.

Американський ПЕН в Ню Йорку
щоб відмітити подію проголошення вільного ПЕН в Києві, та прийняття його в членство Інтернаціонального Світового ПЕН, влаштовує **українським письменникам**

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР

**в середу, 28-го березня 1990 р. в 7-ій год. веч.
в приміщенні:**

**Mary Mount Manhattan Theater
221 East 71st St., New York, N.Y**
(поміж 2 і 3 Аве.)

**Вечір присвячений пам'яті
В. СТУСА І В. СИМОНЕНКА**

В Літвечорі беруть участь: **Любов Коленська, Микола Руденко, Остап Тарнавський і Ірина Дибко.**

В перекладі Марка Царинника вірші В. Стуса та І. Дибко і в переклад о. Чировського вірші В. Симоненка, читатиме **Марта Шраменко.** В перекладі Романа Татчина поему М. Руденка читатиме **Лариса Кукрицька-Лисняк.** Твір Л. Коленської в перекладі Бориса Прокоповича читатиме **авторка.**

Вступ на Літвечір вільний
ЗАПРОШУЄМО ДО ЧИСЛЕННОЇ УЧАСТИ

Від редакції Енциклопедії Української Діяспори (ЕУ-Д)

Деякі громадяни й організації запитують про біографічні та інституційні анкети для укладення гасел в американському томі ЕУ-Д. Інформують, що таких анкет вислано дуже мало і тільки випадково на деякі адреси, з ким редактор переписувався в інших справах і чиї гасла сподівано будуть поміщені в ЕУ-Д. Саме тепер укладається провізорний каталог гасел першого (американського) тому.

З кінцем травня розпічнемо масово посилати анкети а) про місцевості, б) організації й установи, в) пресові органи і ґ) біографічні.

Редакція вже сьогодні потребує різні джерела для найповнішого охоплення життя української діяспори в ЗСА. Просимо присилати такі джерельні матеріяли: пропам'ятні книги, збірники, в тому регіональні, альманахи, календарі, короткі довідки про українські осередки, церкви, організації, установи та про окремих діячів і творчих людей, що можуть увійти до ЕУ-Д.

У всіх справах слід писати на адресу: Encyclopedia of Ukrainian Diaspora, 2247 West Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622-4828

Президія...

(Закінчення зі стор. 1)

хильників Народного Руху України в справі допомоги, зокрема медикаментами та медичними інструментами. Окрему увагу в нарадах присвячено подіям в Україні і вирішено звернути більше уваги на потреби української меншини в Польщі, Чехо-Словаччині й Румунії.

Згідно з рішенням Президії, Пленарну сесію запляновано відбути 3-6-го травня, яка дасть остаточні напрямні діяльности у змінених обставинах у Східній Европі, зокрема в Україні.

В сесії взяло участь 25 членів Президії Секретаріяту і 10 гостей, у тому п'ять кореспондентів від української преси.

Цим разом Президія Секретаріяту мала приємність вітати депутата до Верховної Ради СССР Ростислава Братуня, відомого поета, борця за права українського народу, народного депутата СССР та діяча НРУП.

В ПЕРШУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ
мого Найдорожчого ДРУГА

бл. п.

Кузміна Василя Григоровича

буде відправлена

ПАНАХИДА

в суботу, 7-го квітня 1990 р. о год. 11 30 ранку на цвинтарі Новая Кубань, Н. Дж.

Прошу про молитви в цей день.

Земляк — ОЛЕКСАНДЕР ПРОСКУРНЯ

ПОДЯКА

З волі Всевишнього постигла мене велика і болюча втрата: 22-го лютого, несподівано померла, а 26-го була похована моя Незабутня ДРУЖИНА

бл. п.

ОЛЬГА з ДЕЦИКІВ СЕМЧИШИН

В зв'язку з цією трагічною для мене подією, почуваюся до обов'язку скласти мою щиросердечну подяку: Всч. о. протоієреєві Степанові Женчухові — настоятелеві Українського Православного Катедр. Собору. св. Володимира в Чикаґо за похоронні відправи і прощальні слова; всч. о. митратові Маріянові Бутринському — настоятелеві Українського Катол. Собору св. Володимира і Ольги за співслужіння у панахиді в похоронному заведенні В. Музики, хорові „Боян" з собору св. Володимира і його диригентові Вол. Поповичеві. Дякую за прощальні промови під час панахиди прес. **референтці 12-го Відділу УЗХ — Олександрі Мудрій і колишній директорці школи українознавства при парафії св. Володимира — мисткині Олександрі Дяченко-Кочман, а теж голові 12-го Відділу УЗХ за її прощальне слово під час тризни.**

Я дуже вдячний за вінки і квіти від Парафіяльної Управи Собору св. Володимира і Батьківського Комітету школи українознавства при цьому ж Соборі, та від наших дорогих Приятелів пп. д-ра Павла і Дарії Нундів, інж. Ігоря і Марти Вислоцьких, від родини інж. Святослава і д-р Неонілі Личиків, інж. Олекси і Ванди Пелюхівських, і від 12-го Відділу Українського Золотого Хреста. Я дуже вдячний теж тим усім Приятелям і Знайомим, що взяли участь у похоронних відправах і в тризні. Моя окрема велика подяка за пожертви у пам'ять Покійної, що наспіли до мене разом з висловами щирого співчуття. Пожертви ці розподілено згідно з бажанням жертводавців.

На Заупокійні Літурґії по $10: Д. і Я. Дикий, Оксана Павлівець, І. Радловська, Ст. Стахнів, В. С. Щебльовські, А. Куропась, А.С. Кралька, А. Заяць, В. Н. Притоцькі.

На НТШ: д-р Павло Джуль (Дітройт) — 100 дол.

На Золотий Хрест: інж. Я. Чернявський — 20 дол.

На сиріт у Бразилії: д-р Володимир і Надя Процики — 25 дол.

На біженців з Польщі: А. і Н. Іванів — 25 дол.

Всі інші пожертви передано Т-ву Сприяння Рухові в Україні (відділ у Чикаґо), яким Покійна дорожила.

100 дол. д-р Пилип і Володимира Демуси.

По 50 дол.: Роман і Зиновія Бігуни, д-р Павло і Дарія Пундії, Мих. Семків, Школа українознавства при кат. св. Володимира.

По 30 дол.: Роман і Галя Заяці, д-р Петро Остапчук.

По 25 дол.: проф. Володимир Барагура (Н. Йорк), Евгенія Бяла, Остап і Іванна Гарасовські, Андрій і Наталка Іванів, Наталка Кирилів, Любомир і Анна Кузики, Василь і Дарія Маркусі, Михайло і Галя Медвецькі, д-р Лев і Оксана Мурські, д-р Марян Панчишин, Олександер і Ярослава Семчишини, д-р Олександер і Ярослава Фаріони, Юрій і Ореста Яримовичі.

По 20 дол.: Ігор Артюшенко, Лариса і Тарас Базьо, Петро і Віра Вигінні, Константин і Лідія Гвостики, Роман і Софія Залуцькі, Ярослав і Орест Менцінські, Микола Міщенко, Роман і Ольга Мицики, Іван Павлівець з родиною, Варвара Петрусь, Я. Рудакевич, Анна Стародуб, Іван і Анізія Струци, Пелягія і Оксана Теодорович, Богдан і Орися Ткачуки.

По 15 дол.: Петро і Марія Семків, Осип Шарун з родиною.

По 10 дол.: Петро і Стефанія Бабії, Катерина Баран, Орися Вітковська, Роман і Романа Дмитерки, Зенон і Стефанія Дзядики, д-р Омелян і Ірина Дуби, Сергій і Катерина Іллюки, Соломія Кавка, Олена Климків, Мирослав Литвин, Ірина Семкович, Галя Сосенко, Т. і К. Форович, д-р Ян і Людмила Хойнацькі, Зірка Цимбаліста, Евстахія Ястрембська.

Хай всевишній прийме Покійну у свої хороми небесні а всіх вас обдарує добрим здоров'ям.

Чикаґо, у березні, 1990.

Опечалений Мирослав Семчишин

Духовне...

(Закінчення зі стор. 2)

допомогу, бо інакше ми пропадемо, як і за останні роки пропадали, все вниз та вниз, аж до забування своєї божественної мови. Во моє ім'я, во ім'я Союзу українців Марамурешу, прошу через вас допомогу нашому довгожданому відродженню, щоб ми з вашою допомогою могли відновитись. Ми заснуємо бувший ліцей, педагогічну школу, бібліотеку, для якої не маємо підхідних книжок. Відновимо все забуте. Але нам потрібна допомога Заходу і України нашої. Українців зі всього світу!"

Поданий колях голосів болюче кричить сам за себе. Ніяких коментарів не треба. Треба негайної помочі наших суспільних установ, наших фірм, допомогових товариств та приватних осіб. Найкраще було б, якщоб створилася тут доцомогова організація українців з Румунії, або щоб одна з буковинських організацій взяла на себе тяжке й почесне діло допомоги. Вони ж душею найближче до своїх рідних, знайомих і співвітчизняників. З другого боку, кожний може також помогти по своїх спроможностях індивідуально. Кожна найменша поміч загоїть трішки ті глибокі рани, про які пишуть наші письменники в Румунії. Адреси Союзу Українців Румунії.

Централя: c/o Vilne Slovo, Piata Presei Libere No. 1, Bucaresti, Romunia.

Марамурське відділення: Paul Romaniuc, Com. Rona De Sus 626, Jud. Maramures, Romunia.

ТРІЮМФ О. КРИСИ У ВАШІНҐТОНІ

Завоювавши своєю грою нюйоркських критиків і публіку, український скрипаль Олег Криса повторив свій тріюмф у Вашінґтоні. Його дебют у Культурно-мистецькому центрі ім. Кеннеді 1-го березня був справжнім святом для шанувальників клясичної музики.

Концерт О. Криси відбувся під патронатом Вашінґтонського товариства сценічного мистецтва і Фундації родини Чопівських. Затишна заля Террес театр, в якій переважно відбуваються концерти камерної музики і виступи солістів, була виповнена по вінця ентузіястами скрипкового мистецтва. Як і рецензент газети „Ню Йорк Таймс" Джеймс Естрайх після концерту Криси в Карнеґі Голл, музичний критик столичної газети „Вашінґтон Пост" Чарлз МекКардел не знаходив слів, щоб висловити своє захоплення грою О. Криси, його вибором репертуару, сценічною поставою.

„Коли легендарний скрипаль Давид Ойстрах вирізнаює з-поміж своїх учнів одного за його музичні здібності, це неминуче привертає увагу. Олег Криса, який багато років тому здобув найвище визнання свого вчителя Ойстраха, дав захопленій публіці... всі підстави із затамованим віддихом вслухатися в кожну його ноту. Якщо б хтось зробив список всіх тих якостей, що їх повинен мати ідеальний скрипаль, Криса здобув би найвищу оцінку у майже всіх категоріях... Його гра, багата на тональність і глибоко експресивна, одночасно пройнята легкістю".

Першу частину концерту виповнили твори композиторів-романтиків: дует для скрипки і фортепіяно Шуберта та соната ч. 3 Брамса. В другій частині — соната для скрипки і фортепіяно Бориса Лятошинського, „А Паганіні" Альфреда Шнітке, твір присвячений скрипалеві, та „Три капризи" польського композитора Кароля Шимановського, уродженця України.

Коментуючи вибір такого вимогливого репертуару, критик „Вашінґтон Пост" МекКардел вказує, що „лише самовпевнений виконавець відважився б скласти половину свого концерту з невідомих творів композиторів XX століття... Але якщо публіка й мала якісь побоювання, то вони розвіялися з хвилиною, коли Криса почав грати сонату для скрипки й фортепіяно Бориса Лятошинського. Три телескопічні частини, які пересікають тональну й атональну сфери, прогресували від буйного піднесення до містерійного спокою, завершуючись у справжній рапсодії. В цьому творі, як і в сонаті Брамса, Тетяна Чекіна була особливо сильним, чутливим партнером. А в сольовому номері „А Паганіні" Шнітке гра О. Криси була напереміну то втіленням вогненного піднесення, то крижаної стриманости".

Після успішного концерту у Вашінґтоні (справа): Олег Криса, Лариса Чопівська, Даґлас Вілер, Тетяна Чекіна та Юрій Чопівський.
(Фото Наталії Шлюзар).

Бурхливими оплесками й оваціями вітала публіка обох мистців. У винагороду скрипаль подарував на біс вальс в аранжеровці Ойстраха та мотто перпетуо із Сонати для скрипки Равеля.

Після концерту відбулося прийняття, влаштоване Фундацією родини Чопівських. Привітавши Олега Крису з черговим тріюмфом, Лариса Чопівська представила Даґласа Вілера, адміністративного директора Вашінґтонського товариства виконавського мистецтва і при цій нагоді повідомила, що „сьогоднішній виступ Криси не буде його останнім у Вашінґтоні". Під хвилю оплесків Лариса Чопівська сказала, що в травні наступного року Олег Криса тричі виступатиме як соліст із столичною Національною симфонічною оркестрою. (Згідно з щойно опублікованою програмою Національної оркестри на наступний сезон, виступи Криси заплановані на 2-го, 3-го і 7-го травня 1991 року). Він виконуватиме з оркестрою концерт для скрипки ч. 5 Моцарта. Але це повідомлення було не єдиною несподіванкою. „Концерт був незвичним ще й тому, — сказала Лариса Чопівська, — що наш гість грав на рідкісній скрипці з 1714 року італійського майстра Страдіварі". А це, додала вона, він завдячує прекрасному жестові власників скрипки Вілляма і Джуді Слоун, які позичили Страдіварі на цей вечір.

Американська публіка вперше познайомилася з Олегом Крисою і його грою у 1971 році коли він, разом з оперним співаком Дмитром Гнатюком, дав серію концертів у Ню Йорку, Філядельфії та в інших містах ЗСА. Однак це турне було на довгий час „його першим і останнім", оскільки на місце відносної відлиги в СССР настали часи застою і утисків, а на міжнародній арені загострення американо-совєтських відносин. Довелося чекати майже 20 років, щоб знову почути віртуозну гру Олега Криси і його дружини піяністки Тетяни Чекіної. У лютому минулого року вони нарешті прибули до ЗСА на запрошення Симфонічної оркестри міста Лас Веґас і її диригента Вірка Балея, де й відбулася прем'єра концерту для скрипки ч. 2 Мирослава Скорика у виконанні Олега Криси. Того ж місяця на запрошення „Вашінґтонської Групи" він дав концерт для української громади Вашінґтону, а рівно через рік відбувся його тріюмфальний виступ у Культурно-мистецькому центрі імени Кеннеді.

Н.Н.

Письменник — філолог — літературний критик

У 40-ий день смерти В. Чапленка

У неділю, 4-го лютого ц. р. відійшов у вічність, недоживши кілька тижнів до свого 90-річчя, відомий і заслужений діяч української культури проф. Василь Чапленко.

В. Чапленко пройшов довгу життєву дорогу, починаючи від села Миколаївки на Січеславщині (тоді Катеринославщині), де він 18-го березня 1890 року народився, аж до оселі для старших віком у Метаван, Ню Джерзі, де прожив разом з дружиною Наталією (також відомою культурною діячкою) останні 34 роки. Ця довга „нива життя" (за його висловом) простяглася через різні місцевості на Україні: Павлоград, Катеринослав, Луганське та на Кубані (Ставропіль, П'ятигорськ), через Ашхабад у Туркменії, через західньоукраїнський Львів, табори ДіПі в Німеччині аж до берегів Нового світу, на які він вийшов в 1949 р. Філологічну освіту набув у Павлоградській учительській семінарії та Вищому інституті народної освіти в Катеринославі (що відповідав довоєнному університетові), закінчивши його 1923 р. Викладав у різних школах (середніх і вищих) України і Кавказу, в 1934 дістав звання професора (аспірантуру закінчив 1929 р.).

В автобіографії, написаній 1975 року, Василь Чапленко розповідає про свій нелегкий життєвий шлях 1920 - 1930-их років, коли він як свідомий український діяч і письменник мусів переїздити з місця на місце, затираючи сліди своєї „неблагонадійности", підробляючи документи та вкінці виїжджаючи поза межі республіки. Він мав щастя цілим перебратися через усі хвилі червоного терору.

Нелегким було його життя і на новій землі. В автобіографії він пише про цей період, що хоч і не влаштувався тут так добре матеріяльно, як інші новоприбулі, все таки жив „по-людському", працюючи на випадкових роботах і свідомо кидаючи їх, щоб присвятити час літературній творчості і науковим дослідженням.

До цих короткотривалих робіт можна б зарахувати і пост редактора недільного додатку „Свободи" в 1952-1953 роках. Незабаром це видання було припинено, а Чапленко був змушений піти на фізичну працю у фабриці, на нічну зміну...

Вже перед пенсійним віком дістав працю викладача української мови в американській військовій школі мов в Монтерею в Каліфорнії. Але й ця, професійна вже праця не тривала довго, бо український відділ школи (в якому працювали ще й інші українці) зліквідовано.

Василь Чапленко був дійсним членом Наукового Т-ва ім. Шевченка (початково дуже активним), а також одним з ініціяторів заснування Вільної Української Академії у ЗСА. Фізичні недомагання та далека віддаль від метрополії не дозволяли йому брати участь в нашому громадському житті в останні роки його життя.

Літературний, науковий та публіцистичний дорібок В. Чапленка великий. Писати почав він віршів у 19 років життя. Бібліографія його писань, складена ще 1975 року, містить близько 800 назв, а продовжував писати і публікувати він аж до смерти. Бібліографія включає вірші, оповідання, повісті, п'єси, наукові і критичні статті, рецензії, огляди. З літературних творів Чапленка найширше відомі, мабуть, повісті „Пиво覆" та „Люди в тенетах".

Слід виділити наукові праці з українського мовознавства. Фундаментальною працею в цій ділянці Чапленко уважав свій курс Історія нової літературної мови (XVII ст. - 1933 р.), яку він видав власними коштами в 1970 році в Ню Йорку. Книжка великого формату, обсягом 448 стор. (наклад усього 500 примірників). На увагу заслуговує також книжка „Мовна політика більшовиків на Україні в 1950 - 1960-их роках". Це збірка статтей-досліджень, що документує та ілюструє лінгвіцид в Україні.

Щодо літератури, то огляд зробив (до 1975 року) проф. Петро Одарченко у статті „В. Чапленко як літературознавець і критик" у збірнику, виданому на 75-ліття В. Чапленка в 1975 р. Мовознавчі праці Чапленка, наскільки нам відомо, не дочекалися досі належних рецензій чи аналітичного огляду. Оригінальна теорія В. Чапленка про походження слов'янських мов від адигейської (мови із групи іберійсько-кавказьких), розроблена в ряді його етимологічних розвідок і, зрозуміло, контроверсійна, ще чекає на фаховий розгляд і аналізу.

Немає натомість суперечностей щодо глибокого знання мови, як народної, так і літературної. П. Одарченко уважає, що боротьба за культуру української мови на чужині — це одна з найважливіших ділянок діяльности Василя Чапленка. Тут треба теж згадати і відзначити його ініціятиву і участь в намаганні упорядкувати правопис української мови в діяспорі. Як учасник важливої харківської Правописної конференції в 1927 році, чи не останній з тих, що донедавна залишилися в живих, він завжди доводив потребу зберегти у вільному світі правила „Харківського правопису" 1928 - 1929 рр. як соборного витвору української вільної науки. Але він бачив і недороблення, непослідовності цього правописного кодексу, потребу його доповнити й систематизувати. На жаль, ні спроба наших мовознавців в 1961 році уточнити правила цього правопису, ні недавня спроба опрацювати усучаснений і доповнений правописний словник, досі не дали конкретних результатів. Треба, одначе, сказати, що праця над реформою теперішнього офіційного правопису, яка ведеться в Україні як результат культурної відлиги, наблизить його у великій мірі, виглядає, до забороненого в 1933 році харківського правопису. Можливо, що наполегливість мовознавців діяспори, при активній співдії В. Чапленка, у відкиданні пізніших русифікаційних змін, все таки принесла плоди.

Характеристичною рисою св. п. В. Чапленка було те, що він не боявся висловлювати контроверсійні погляди та критично ставитися до багатьох еміґраційних авторитетів. Це здобуло йому чимало недругів серед діячів культури його покоління. Тому думаємо, що його місце в мовознавстві, літературній критиці та українській літературі належно розглянуть і об'єктивно оцінять науковці молодших поколінь. На наш особистий погляд науковий дорібок Василя Чапленка запевнить йому заслужене місце в анналах нашої філології, а зокрема мовознавства.

Анатоль Вовк

Крок...

(Закінчення зі стор. 2)

мусіла зародитися ця щаслива думка раніше, ніж заполонила душі сотень людей — як православних, так і католиків. Хтось був перший. Але ініціятори цього руху не видають першого — кажуть: ми всі перші. І знову: як православні, так і католики. А для мене ці слова звучать, мов янгольська симфонія. Сподіваюсь, не тільки для мене. Бо всі ми — українці: як православні, так і католики...

Та все ж декого із ініціяторів допомогового руху я знаю особисто — вони приїхали до мене, аби поділитися своєю радістю. Всі розуміють, що розпочали велику справу. Відразу ж кидаю запитання:

— Чому ви вирішили опікуватися саме філією УГС? Чому, скажімо, не філією Руху?

У відповідь чую:

— Бо це фактично те ж саме: філії Руху гуртуються довкола філій УГС.

Що ж, це й справді так. Та ще довкола обласних філій Спілки Письменників України. Між цими філіями, слава Богу, немає тертя — вони прекрасно взаємодіють, як ліве й праве крило в стрімкому леті до єдиної мети. Так само, як гармонійно взаємодіють СПУ і УГС на республіканському рівні. Саме вони й стали батьками Руху.

Лишилося назвати імена деяких ініціяторів шляхетної справи. Ось переді мною струнка, сповнена молодої ґраціозности постать Марії Цісек. Обличчя одухотворене і водночас веселе. Не знаю, чи вона співає в церковному хорі, але голос у неї дуже приємний. Кажу про це тому, що Марія разом з нами бажає „Многії літа" іншому членові ініціятивної групи — Іванові Явиляковi. Нині в нього подвійне свято — велика справа завершена саме тоді, коли йому виповнилося 50 років. Дата знаменна, що й казати. Наповнюю келихи колишньому киянинові Веніямінові Несенюкові, активістові з Бавнд Бруку Олександрові Клецорові. Та й усім іншим. Мені радісно й затишно з ними — догадуюсь, що першого, кому спала щаслива думка допомагати дніпропетровцям, можна відшукати серед них. А проте це не так і важливо.

Головне полягає в тому, щоб ця вдячна справа була підхоплена іншими. Гуртуйтеся, громади православні й католицькі! Розбирайте області — Полтавську, Харківську, Запорізьку тощо. Областей в Україні багато, але не менше й церковних громад у нашій діяспорі.

ВІДІЙШЛИ ● ВІД НАС ●

о. Протопресвітер АНДРІЙ БЕК, член УНС Відд. 264-го Т-ва „Український Тризуб" в Карнеґі, Па., помер 2-го лютого 1990 року на 78-му році життя. Нар. 29-го квітня 1911 року у Форд Ситі, Па. Залишив у смутку брата Івана, сестер: Мері Бек, Соню Маслей, Степлу Шай, Ольгу Терпак, Вікі Верхоляк, Дороті Корі і Барбару Фрезір; племінника Михайла Р. Шей і дальшу родину. Похорон відбувся 8-го лютого на цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

Інж. РОМАН ПРОЦІВ, член УНС Відд. 221-го ім. св. Стефана в Чикаґо, Ілл., помер 21-го січня 1990 року на 66-му році життя. Нар. 1924 року в Сокалі, Україна. Членом УНС став 1950 року. Залишив у смутку дружину Ярославу, доньку Адріяну, тестя Михайла Хринівського, шваґра Ореста з родиною. Похорон відбувся 24-го січня 1990 року на цвинтарі св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!

М. Карачеєвський, секр.

ПЕТРО ЕЛІСКО, член УНС Відд. 155-го Т-ва „Запорозька Січ" в Перт Амбою, Н.Дж., помер 15-го грудня 1989 року на 74-му році життя. Нар. 8-го липня 1915 року в Перт Амбою, Н.Дж. Членом УНС став 1973 року. Залишив у смутку дружину Роз, дочок: Валерію, Патрисю і Христину та кількоро внуків. Похорон відбувся 18-го грудня 1989 року на укр. цвинтарі Вознесіння у Вудбридж, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Меланія Лоренс, секр.

Як би не було...

(Закінчення зі стор. 2)

книгарні, щоб я там забавився заки він повернеться від доктора. Я вже вмів читати і знав про видавництво Отців Василіян. Вони мали велику друкарню, видавали журнал, молитовники, книжки. Я цим цікавився і Отці Василіяни це завважили. Все мені показували, пояснювали, цього я ніколи не забуду.

Як приїхав я до Америки, зараз написав до Отців Василіян у Жовкві щоб мені присилали місіонар, календар і кілька молитовників. Я зараз мав на це покупців, у Вилкс-Беррі, Па. І вже ніколи не залишив своєї любови до книжок і видавництва...

Мирон Сурмач
Ню Йорк, Н.Й.

● РОЗШУКИ ●

Дочка **НАДІЯ ІВАНІВНА МОШКІВСЬКА (СТАРЧЕНКО)** розшукує батька **Мошківського Івана Прохоровича,** нар. 1900 р., виїхав з України 1933 р. Останнє місце проживання Чехословаччина 1943 р. Postan 46, Kreis Reichenberg, Sudetengau.

Розшукую родичів: **САЛЮКА МАРТИНА ЯКОВЛЕВІЧА,** його дітей: **Володимира Мартиновича, Павла Мартиновича, Анну Мартинівну.** Виїхали з України 1920 р. у Бостон, а потім у Ню Йорк. Моя адреса: Nadija Starchenko 2656 Buckius St. Philadelphia, PA 19137. U.S.A.